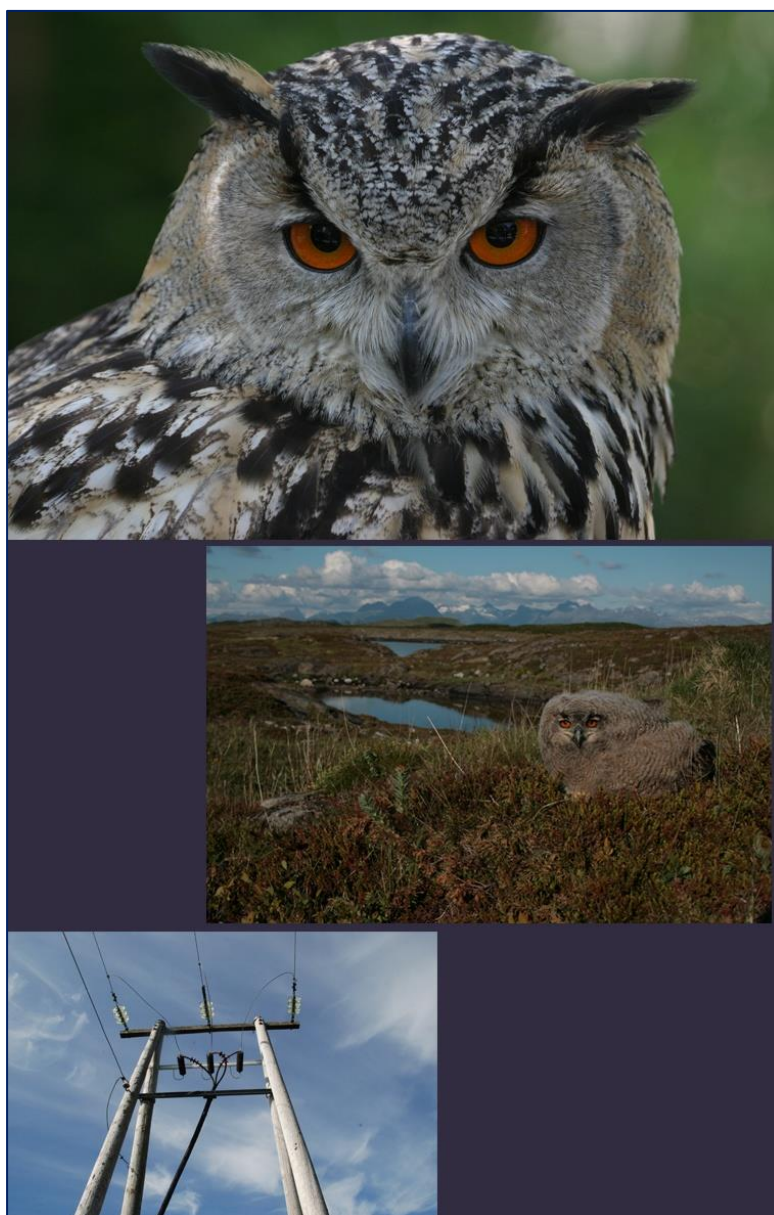

Fylkesmannen i
Nordland

Oppfølging av handlingsplan for hubro

Årsrapport 2010

Rapport 2011 - 1

Fylkesmannen i Nordland
Moloveien 10
8002 Bodø

Rapport

Nr. 2011 - 1

Tittel: Oppfølging av handlingsplan for hubro. Årsrapport 2010		
Utgiver: Fylkesmannen i Nordland		
Antall sider: 10	ISBN 978-82-92558-37-9	Dato: 19.01.10
Forsidefoto: Nærbilde hubro og hubrounge – Karl – Otto Jakobsen Kraftlinje – Mia M. Husdal		
Utarbeidet av: Mia M. Husdal E-post: mma@fmno.no		
Emneord: Hubro <i>Bubo Bubo</i> Handlingsplaner for truede arter Årsrapport 2010		
Sammendrag: Hubro er en truet art i Norge og derfor ble det utarbeidet egen handlingsplan for arten i 2009. Fylkesmannen i Nordland har fått ansvaret med å følge opp planen. Kartlegging fra 2009 viste 162 aktive lokaliteter hvor det ble konstatert hekking på 42 lokaliteter. I 2010 har det startet opp kartlegging av 22 kV – linjenettet tilknyttet hekkelokaliteter i flere fylker. Det er utarbeidet brosjyrer, plakater og roll – ups som skal informere om hubroens sårbarhet for forstyrrelse.		

Innhold

1. Innledning	4
2. Møter.....	5
3. Kartlegging og overvåking	5
4. Kraftlinjer.....	8
5. Informasjonsmateriell	9
6. Forvaltningsplan for Lurøy kommune	9
7. Litteratur	10

1. Innledning

Direktoratet for naturforvaltning har utarbeidet en nasjonal handlingsplan for hubro. Handlingsplanen var ferdig i 2009 og 2010 er andre året hvor Fylkesmannen i Nordland har fulgt opp tiltakene i planen. Handlingsplanen virker i perioden 2009-2013 før den revideres.

Fra slutten av 1800- tallet gikk bestanden av hubro kraftig tilbake i Norge og i dag er hubroen på den norske rødlista som sterkt truet (EN). Hubroen var tidligere en alminnelig hekkefugl i hele Norge opp til og med Troms. I dag er hovedutbredelsen langs kysten fra Aust-Agder til Helgelandskysten i Nordland.

Handlingsplanen lister opp mange tiltak som skal igangsettes for å hjelpe hubroen:

1. Kartlegging, overvåking og oppsyn
2. Forhindre elektrokusjon (strømgjennomgang) og kollisjoner med kraftledninger
3. Forvaltning av hubroens byttedyr
4. Ta bedre hensyn til hubroen i arealplanleggingen
5. Forhindre forstyrrelse fra folk og sau
6. Restaurering av jakthabitater og reirplasser
7. Sikring av nasjonalt viktig hubroområde – Solværøyene i Lurøy kommune

Det er behov for å gjennomføre tiltakene i handlingsplanen i store deler av landet og utfordringene varierer fra værutsatte kyststrøk til utilgjengelige bergvegger i innlandet.

2. Møter

Handlingsplanen var ferdig i april 2009 og i etterkant ble det etablert ei nasjonal referansegruppe som skal bistå arbeidet med handlingsplanen. Referansegruppa består av:

- Direktoratet for naturforvaltning (DN)
- Energi Norge
- Norsk Ornitologiske Forening (NOF)
- Norsk Vassdrags- og Energidirektorat (NVE)

Referansegruppa skal møtes årlig i tillegg informeres fortløpende om aktuelle saker. I 2010 ble det holdt et møte 12.03.10. I tillegg til referansegruppa var Norsk Institutt for Naturforskning, Statens naturoppsyn og enkelte fylkesmenn invitert.

De viktigste konklusjonene etter møtet var:

- Behovet for å kartlegge spesielle geografiske områder i 2011 skal vurderes
- NOF skal avgrense de fire områdene i forhold til overvåking og estimere årlige kostnader.. I utgangspunktet er det foreslått fire områder: Lurøy / Hitra og Frøya / Høg-Jæren og Karmøy / Siljan, Sauherad, Kongsberg, Notodden, Rollag og Flesberg.
- Ønskelig med oppstart på tiltak på linjenettet i 2010. Utfordrende siden det vil kreve tid og ressurser hos fylkesmenn og nettselskaper for å få oversikt over 22 kV – linjenettet.
- NOF holder på å utarbeide tekst til brosjyre om hubros sårbarhet for forstyrrelse.
- Prosess i Lurøy har stoppet opp i påvente av arbeidet med prioriterte arter.

3. Kartlegging og overvåking

I 2008 fikk NOF viltfondsmidler til kartlegging fra DN og flere fylkesmenn. For 2009 og 2010 ble søknad om tilskudd

behandlet av Fylkesmannen i Nordland og tilskudd ble gitt gjennom handlingsplanen (kr 250 000,- hvert år). Kartleggingen er basert på frivillig innsats i de forskjellige fylkene. Disse blir koordinert av fylkeskontakter og ei arbeidsgruppe internt i NOF. Hovedfokus har vært å lytte etter territoriehevdende individer i februar – mars og september – oktober etter metodikk beskrevet av Oddane m. fl. (2008).

I 2009 ble 350 lokaliteter sjekket i hele landet, 162 av disse var aktive og det ble konstatert hekking på 42 lokaliteter. Totalt i 2008 og 2009 er det totalt registrert 1377 lokaliteter (gamle og nye). 42 lokaliteter i landet har hatt årlig overvåking siden 2006. For 135 lokaliteter er det meldt inn trusler (i hovedsak arealbruk og kraftproduksjon), men det er kun meldt inn trusler fra seks fylker. Truslene er lite graderte og det er vanskelig å vurdere disse (Ranke m. fl. 2010).

Hubro er en vanskelig art å kartlegge. Ikke bare er den relativt anonym det meste av året, men den er i tillegg også meget sårbar for støy og forstyrrelser i hekketiden. Dessuten gjør hekkebiotopen det vanskelig å oppsøke reirhyller etter hekketiden (Ranke m. fl. 2010). NOF påpekte også på møtet med den nasjonale referansegruppa at siden kartleggingen gjennomføres av frivillige kan det være vanskelig å fange opp enkelte geografiske områder.

For 2009 var resultatene fra de ulike fylkene (etter Ranke m. fl. 2010):

Finnmark

Ingen funn eller registrering gjort den siste sesongen. Funn av sportegn i senere tid påpeker at hubroen sannsynligvis fortsatt holder til i de vestligste deler av Finnmark.

Troms

Ingen konkrete hekkefunn gjort den siste sesongen. Som i Finnmark er hubroen også

i Troms en sjelden hekkefugl, med et fåtall hekkelokaliteter. Hubro ble sett ved to kjente lokaliteter i hekketiden i 2009 uten videre opplysninger om hekkeresultat.

Nordland

Som i fjor er Nordland det fylket med flest konstaterte hekkinger i Norge. Dette skyldes både det faktum at Lurøy kommune huser en av de tetteste hubrobestandene i Europa, og at det gjennom flere år har pågått en systematisk overvåking av hubro i dette området.

Nord-Trøndelag

I 2009 er 22 lokaliteter kontrollert. Noen av disse er nye lokaliteter i forhold til 2008. Av disse ble det registrert aktivitet på 7 lokaliteter. Tilsvarende tall for 2008 var 29 kontrollerte lokaliteter med registrert aktivitet i 17 territorier. Dette føyer seg inn i mønsteret for resten av landet. Det var et svært dårlig år for smågnagere overalt i fylket i 2009, noe som kan forklare noe av nedgangen i antall aktive territorier.

Sør-Trøndelag

Et stort arbeid er nedlagt i Sør-Trøndelag i denne kartleggingen også i 2009, og 76 lokaliteter er sjekket for hubro. Omlag halvparten av disse (41) viste seg å være aktive.

Møre og Romsdal

2009 er fjerde år med hubrokartlegging i Møre og Romsdal. En liten nedgang i aktivitetsnivået. Mot 35 besøkte lokaliteter i 2008, ble 24 lokaliteter besøkt i 2009, hvorav kun 3 var aktive.

Sogn og Fjordane

Mot kun én aktiv lokalitet i 2008 er det i 2009 registrert 7 aktive lokaliteter, hvor det

er registrert ropende hubro på fire. De tre andre er synsobservasjoner, hvor den ene er observert midtvinters, men ved passende hekkebiotop.

Hordaland

Reduksjon i antall undersøkte lokaliteter. Mot 14 territoriehevdende hanner i 2008, ble det kun registrert 6 aktive territorier i 2009. Én av disse gjelder en konstatert hekking. Ytterligere ble kun én lokalitet sjekket med negativt resultat.

Rogaland

Mer enn halvering av antall besøkte lokaliteter i Rogaland fra 2008 (n=70) til 2009 (n=32). Mot hele 61 aktive lokaliteter i 2008, ble 22 lokaliteter registrert aktive i 2009. Trenden for landet totalt sett gjelder også for Rogaland: at aktiviteten har avtatt litt fra det intense "Årets fugl"-året, men intensitetsnivået i kartleggingen kan ikke alene svare for nedgangen i aktive territorier.

Vest-Agder

Store forskjeller i aktivitet og forekomst innad i fylket. Noen lokale prosjekter i forbindelse med "Årets fugl"-året ble ikke videreført, så derfor har antall besøkte lokaliteter blitt halvert fra 2008-2009. Når det gjelder de vestlige delene er registreringsaktiviteten stabil og flere aktive territorier enn i 2008 er funnet her.

Aust-Agder

I 2009 som i 2008 ble de lyttet lite utenom de faste hekkeplassene. En ørliten nedgang gjenspeiler bildet fra resten av landet. 5 aktive lokaliteter i 2009 mot 7 året før. 3 av de 5 lokalitetene med konstaterte hekkinger.

Telemark

En relativt stor nedgang av aktive lokaliteter også her i forbindelse med nedgang i satsing, samt et noe magrere år ropemessig. Mot 13 aktive lokaliteter i 2008, ble det bare registrert aktivitet på 7 i 2009.

Buskerud

Prosjekt hubro har i Buskerud fylke pågått helt siden 2002, da størstedelen av arbeidsinnsatsen med oppsøking av gamle lokaliteter ble utført. Det ble i 2009 registrert 5 aktive territorier mot 7 året før, altså en lik trend som resten av landet.

Oppland

I Oppland vises den samme trenden som i landet forøvrig. En liten nedgang i lytteinnsats: 28 (2009) mot 44 (2008) resulterte i halvering av registrerte aktive territorier fra 11 (2008) til 6 (2009). Et stort arbeid er lagt ned i å registrere eldre data, samt øke nøyaktighetsgraden på informasjonen om eksisterende lokaliteter.

Hedmark

I Hedmark vises samme trenden som landet i sin helhet. Det meldes ikke om særlig lytting utenfor de faste kjente lokalitetene.

Oslo og Akershus

Per dags dato har Oslo og Akershus fylker fortsatt kun én lokalitet. Denne er i 2009 fortsatt aktiv, men hekking er ikke konstatert i 2009. Det har igjennom året blitt organisert et apparat som klargjøres for lytting neste sesong, så aktivitetsnivået i disse fylker ventes å øke i kommende sesonger.

Vestfold

I Vestfold er det sjekket opp mange eldre kjente hekkeplasser uten resultater. Dette er ett av få fylker med intensivt aktivitet denne sesongen, til tross for et labert ropeår for hubro.

Østfold

De samme kjente lokalitetene er også i år sjekket og fortsatt aktive. Noen lokaliteter som var aktive i 2008 ble i 2009 dessverre ikke sjekket

Hubro på farlig stolpekonstruksjon (piggisolatorer)
Foto: Frode Johansen

Tabell 1: Fylkesvis fordeling av alle kjente hubrolokaliteter med status etter kartlegging i 2009 (etter Ranke m. fl. 2010)

Fylke	Ikke sjekket	Sjekket	Aktive	Hekking
Aust - Agder	11	5	5	3
Buskerud	18	41	5	0
Finnmark	5	0	0	0
Hedmark	9	7	7	0
Hordaland	108	7	6	1
Møre og Romsdal	142	24	3	0
Nordland	134	37	18	16
Nord – Trøndelag	80	21	9	0
Oppland	37	28	6	0
Oslo og Akershus	0	1	1	1
Østfold	21	6	6	0
Rogaland	222	32	22	9
Sogn og Fjordane	25	7	7	0
Sør-Trøndelag	71	76	41	4
Telemark	0	15	7	1
Troms	59	2	2	0
Vest – Agder	77	28	17	7
Vestfold	2	13	0	0

I mars 2010 kom endelig rapportering fra NOF. Rapporten inkluderte en accessbase med alle kjente lokaliteter for 2008 og 2009. Fylkesvise accessbaser ble videresendt til respektive fylkesmenn for oppdatering i Naturbase 3.0.

Rapportering for kartlegging i 2010 kommer 1. mars 2011.

4. Kraftlinjer

Tiltak på kraftledninger er det viktigste punktet i handlingsplanen og skal ha hovedtrykk fra 2010. Det er kraftledninger med middels sterk spenning (22 kV – 132 kV) som er de farligste på grunn av konstruksjon. Oversikt over 22 kV - nettet ligger hos de ulike nettselskapene og i Norge er det ca 130 nettselskap med områdekonsesjoner.

Fylkesmannen i Sør – Trøndelag søkte i mai 2010 om midler for blant annet å kunne kartlegge 22 kV – linjenettet i tilknytning til aktive hubrolokaliteter. Fylkesmannen i Nordland ga tilskudd for gjennomføring av en slik kartlegging. Kartleggingen skulle konsentrere seg til 2 km fra kjente hekkelokaliteter. Det ble i etterkant sendt ut anmodning til de andre fylkesmennene om å søke midler og i 2010 ble det også gitt tilskudd for kartlegging av 22 kV – linjenettet til Hordaland, Oppland, Buskerud, Vestfold og Telemark. Totalt ble det gitt tilskudd på kr 250 000,- til dette kartleggingsarbeidet. De ulike fylkesmennene har inngått kontrakt med NOF eller private konsulenter for gjennomføring av kartlegging.

Karmøy kommune og Haugaland kraft har startet et prosjekt for å gjøre tiltak på kraftlinjene i kommunen. I første omgang

har de fått tilskudd til å isolere 20 – 31 master i et område hvor hubro er utsatt for elektrokusjon.

I begynnelsen av 2009 startet blant annet NINA og SINTEF ett femårig prosjekt: *Optimal design and routing of power lines; ecological, technical and economic perspectives* (OPTIPOL). I forhold til elektrokusjon har prosjektet blant annet viderefinsiert et studie i Lurøy på hubro og kraftlinjer, samt kjørt korrosjonstester av isoleringsutstyr i laboratorium (Bevanger m. fl. 2010).

OPTIPOL har også utformet et utkast til en manual for NVE som beskriver biologiske og tekniske problemstillinger rundt elektrokusjon. Denne manualen skal brukes som vedlegg til ett informasjonsskriv til nettselskapene. Dette vil være ett viktig utgangspunkt for videre dialog mot selskapene for å gjennomføre tiltak på linjenettet.

For å kunne registrere informasjon om død fugl tilknyttet blant annet elektrokusjon og kollisjoner har OPTIPOL i samarbeid med Artsdatabanken videreutviklet den nettbaserte registreringsmodulen for fugl (www.artsobservasjoner.no). Dette gjør at det er mulig og legge inn observasjoner av døde fugler. Denne informasjonen vil være viktig for prioritering av stolper for gjennomføring av tiltak.

5. Informasjonsmateriell

En viktig del av tiltakene i handlingsplanen er utarbeidelse av informasjonsmateriell. Det skal utarbeides informasjonsmateriell både til vanlige folk (turgåere etc.) og planmyndigheter. Arbeidet med en

brosjyre til vanlige folk der det informeres om arten, sårbarhet for forstyrrelse og hvordan man skal oppføre seg i nærheten av hekkeområder er ferdig (ligger ute på www.fylkesmannen.no/nordland). I tillegg til informasjon om sårbarhet informeres det om artsobservasjoner og mulighetene knyttet til denne funksjonen. NOF har skrevet tekst til brosjyren.

Det er også utarbeidet roll – ups og plakater for å holde fokuset på arten oppe. Roll – ups er sendt ut til flere fylkesmenn som har startet eller skal starte arbeid med kartlegging og tiltak på linjenettet.

På grunn av arbeidet med prioriterte arter etter naturmangfoldloven er arbeidet med å utarbeide informasjonsmateriell for planmyndigheter utsatt. Dette arbeidet er det ønskelig å få utført i 2011.

6. Forvaltningsplan for Lurøy kommune

På grunn av arbeidet med prioriterte arter etter naturmangfoldloven er arbeidet utsatt til det kommer ei avklaring fra Miljøverndepartementet. Arbeidet vil starte opp igjen i 2011.

7. Litteratur

Avian Power Line Interaction Committee (APLIC). 2006. *Suggested Practices for Avian Protection on Power Lines: The State of the Art in 2006*. Edison Electric Institute, APLIC, and the California Energy Commission. Washington, D.C and Sacramento, CA.

Bevanger, K., Bartzke, G., Brøseth, H., Dahl, E.L., Gjershaug, J.O., Hanssen, F., Jacobsen, K.-O., Kvaløy, P., May, R., Meås, R., Nygård, T., Refsnæs, S., Stokke, S. & Vang, R. 2010. *Optimal design and routing of power lines; ecological, technical and economic perspectives (OPTIPOL)*. Progress Report 2010. – NINA Report 619. 51 pp.

Direktoratet for naturforvaltning 2008. *Handlingsplan for hubro Bubo bubo*. Rapport 2009-1

Kålås, J A., Viken, Å. Henriksen, S & Skjelsest, S. (red.) 2010. *Norsk Røddliste for arter 2010*. Artsdatabanken, Norge.

Oddane, B. Undheim, O. & Undheim, O. 2008. *Kartlegging av hubro på Høg-Jæren- våren 2008*. Naturforvalteren AS. Rapport 2008-3.

Ranke, P.S., Øien, I.J., Jacobsen, K-O, Oddane, B., Steen, O.F. & Aarvak, T. 2010. *Resultater fra NOFs landsdekkende kartlegging av hubro i 2009*. Norsk Ornitologisk Forening. Notat unntatt offentlighet til Direktoratet for naturforvaltning og Fylkesmannen i Nordland. 51 sider.